

«Манаш Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті» КеАҚ

Тіл және әдебиет институты
«Қазақ тілі мен әдебиеті» кафедрасы

Академиялық мәселелер жөніндегі
Басқарма мүшесі

Р. Агеренова

« 2023 ж.

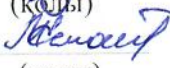
ТАЛАНКЕРЛЕРГЕ АРНАЛҒАН ҚАБЫЛДАУ ЕМТИХАНЫНЫҢ БАҒДАРЛАМАСЫ

- 6B01703 – «Қазақ тілі мен әдебиеті» - білім беру бағдарламасы
- орта білім негізінде
  - жоғары білім негізінде
  - шетелдік азаматтар

Бағдарламаны құрастырушылар:

1. Кулибекова Ж.С., ф.ғ.к., доцент

2. Есматова М.Т., ф.ғ.к., доцент

(қолы)

(қолы)

Университеттің академиялық кеңесінде қарастырылды және бекітуге ұсынылды:

Университеттің академиялық кеңесі

№ хаттама «10» 20.06 2023 ж.

Университеттің академиялық кеңесінің Торағасы

 Р. Апергенова

Тіл және әдебиет институтының оқу-әдістемелік кеңесі

№10 хаттама «19» 05 2023 ж.

Тіл және әдебиет институтының оқу-әдістемелік кеңесінің торағасы

 А. Бейсенбаева

«Қазақ тілі мен әдебиеті» кафедрасы

№ 9 хаттама «26» 04 2023 ж.

Кафедра меңгерушісі Г. Мухамеджапова

Мақсаты мен міндеттері:

6B01703 – «Қазақ тілі мен әдебиеті» мамандығы бойынша оқуға түсетін талапкерлерге арналған емтихан сұрақтарын ұсыну.

- Бағдарлама орта білім негізінде, жоғары білім негізінде және шетелдік азаматтардың білім деңгейлерінің ерекшеліктерін ескеру;
- Сәйкесінше емтихан сұрақтарын құрастыру;
- Емтиханның өткізілу түрі мен құрылымын көрсету;
- Әдебиеттер тізімі, бағалау критерийлері туралы жалпы мәлімет беру.

Әңгімелесудің бағалау критерийлері мен құрылымы

Әңгімелесу офлайн түрде өтеді.

1. Құрылымы.

1. Талапкердің ауызша жауап беруге дайындық уақыты 20 минуттан аспайды. Дайындық аяқталғаннан кейін талапкер берілген тәртіпті сақтай отырып, сұраққа және комиссия мүшелерінің қосымша және/немесе нақтылау сұрақтарына жауап береді (15 минуттан аспайды).

2. Әңгімелесуді бағалау критерийлері

№	Сұрақтар тобы	Үнайлр
1	Қазақ тілінің нормативті заңдылықтарын алуы	5
2	Берілген сұраққа нақты жауап беру	5
3	Қазақ әдебиетінен әдеби-теориялық ұғымдар мен терминдерді қолдана алуы	5
4	Қосымша ақпаратты келтіре білуі	5
	Барлығы	20

Әңгімелесудің сәтті өткенін растайтын үнайлрдың ең аз саны – 20 үнай.

3. 6B01703 – «Қазақ тілі мен әдебиеті» - білім беру бағдарламасы бойынша әңгімелесуден өтуге арналған сұрақтар.

Орта білім негізінде

1. Орфография, қазақ орфографиясының тарихы, негізгі принциптерден ауытқитын кейбір жағдайлар
2. Баяндауыш, оның тұлғалық белгілері, сөйлемдегі орны, жасалу жолдары, түрлері. Бастауыш пен баяндауыштың арасындағы қатынас түрлері, жақтық, жекелік, көптік түрлері
3. Аралас құрмалас сөйлем, зерттелуі, өзіндік белгілері, жасалу жолдары, орын тәртібі, тыныс белгілері
4. Оқпау сөз, оның тұлғасы мен қызметі, түрлері, тыныс белгілері
5. Үйірлі мүшелер, олардың түрлері, жасалу жолдары
6. Толықтауыш, оның тұлғалық және мағыналық белгілері, тура және жанама толықтауыш. Толықтауыш құрамы, өзіне қатысты мүшелермен байланысы
7. Модаль сөздер, олардың өзіндік ерекшеліктері, әртарап және бейтарап сөздер, олардың мағыналық, тұлғалық ерекшеліктері, синтаксистік қызметі
8. Тілдердің генеологиялық классификациясы

9. Жазу мәдениеті, қоғам тарихындағы мәні, жазудың даму кезеңдері, қазақ алфавитінің келіспегі
10. Екінші. Қазақ тілі екіншінің мәселесі. Логикалық екіншінің ерекшелігі. Екінші қабылдамайтын қосымшалар
11. Этимологияның зерттеу нысаны, принциптері
12. Қазақ әдеби тілінің сипаттамасы, әдеби тіл нормаларының дамып отыруы, қазақ әдеби тіл тарихындағы Абайдың орны
13. Пысықтауыш, оның мағыналық белгілері, түрлері, құрамы, күрделі пысықтауыштың жасалу жолдары. Пысықтауыштың өзіне қатысты сөзбен синтаксистік байланысы.
14. Көмекші есім, олардың мағыналық, тұлғалық белгілері, қызметі
15. Қазақ тіліндегі сөздердің тұлғалық құрамына қарай бөлінетін түрлері
16. Салалас құрмалас сөйлем, оның компоненттерінің бір-бірімен құрмаласуы
17. Сөздердің байланысу тәсілдері
18. Анықтауыш, оның тұлғалық, мағыналық белгілері, сөйлемдегі орны, анықтауыш болатын сөз таптары, құрамы, күрделі анықтауыштың жасалу жолдары, анықтауыштың анықталушы сөзбен синтаксистік байланысы
19. Сөздік құрам мен сөздік қордың сипаттамасы. Сөздік құрамның баю, жетілу жолдары
20. Қазақ тілі лексикасының дамуы, зерттелуі
21. Көп бағыпшыңқы сабақтас құрмалас, оның түрлері, жасалу жолдары
22. Етістіктің шақ категориясы, түрлері, жасалу жолдары
23. Сөз мағынасының ауысу жолдары
24. Сөзжасам, оның зерттеу нысаны
25. Жалғаулықты және жалғаулықсыз салалас құрмалас сөйлем, тыныс белгілері
26. Жалғау, оның түрлері, ерекшеліктері
27. Сып есімнің шырай категориясы, жасалу жолдары, синтаксистік қызметі
28. Сабақтас құрмалас сөйлем, оның зерттелуі. Сабақтас құрмаластың мағыналық түрлері, тыныс белгілері
29. Жақты және жақсыз сөйлемдер, олардың бастауышқа қатысы. Жақсыз сөйлемдердің жасалу жолдары
30. Фразеологизм, зерттелуі және оның пайда болу жолдары
31. Ертегіден тыс прозалық жанрлар, ерекше сипаттары
32. Қазақ эпосы, жанрлық құрамы, зерттелу тарихы, классификациясы
33. Батырлар жырының идеялық нысанасы, тақырыбы
34. Көне түркі жазба ескерткіштері. Орхон жазуындағы жәдігерліктер
35. «Оғыз-наме» жыры, әдеби-тарихи мәні, оған қатысты аңыз-әңгімелер мен тарихи деректер
36. Абу Насыр әл-Фарабидің ғылыми ақындық мұрасы. Әдебиеттану саласындағы еңбегі
37. Қарахан мемлекеті тұсындағы әдеби мұралар, ғылым жетістіктері
38. Махмұд Қашқаридің тіл білімі саласындағы ғылыми мұрасы, әдебиет зерттеушілік еңбегі. «Диуани лұғат ат түрік» еңбегінің ғылыми мәні
39. Жүсіп Баласағұнның шығармашылығы, «Құтты білік» дастанының басты тақырыптық-идеялық нысанасы
40. Қожа Ахмет Яссауи шығармашылығы және «Диуани Хикмет» кітабының басты идеясы
41. Ақтамберді жырау толғауларының әлеуметтік мәні, тақырып арнасы
42. Доснамбет жырларындағы жауынгерлік рух
43. Қожаберген жырау шығармаларының идеялық-композициялық құрылысы
44. Жиенбет жырау толғауларындағы әлеуметтік мәселе
45. Бұқар жырау шығармашылығы
46. Шал ақынның өмірі мен шығармашылығы
47. Көтеп ақын толғауларындағы басты идея
48. Қазтуған жырау толғауларының әдеби-көркемдік мәні
49. Шәкәрім Құдайбердіұлының өмірі мен ақындық шығармашылығы
50. Әбубәкір Кердері Боранқұлұлы. Өмірі, ақындық шығармашылығы

51. Мәделі Жүсіпқожаұлы. Өмірі, ақындық шығармашылығы
52. Нұрым Шыршыұлұлы. Өмірі, ақындық шығармашылығы
53. Абай Құнанбайұлының шығармашылық өмірбаяны
54. Ақылбай Абайұлы. Өмірі, ақындық шығармашылығы
55. Мағауия Абайұлы. Өмірі мен шығармашылығы
56. Шәңгерей Сейіткерейұлы Бөкеев. Өмірі мен ақындық-жазупшылық, шығармашылық жолы
57. С.Торайғырұлы поэмаларында көтерілген мәселелер
58. А.Байтұрсынұлы шығармаларындағы демократиялық-ағартушылық қағидалар
59. А.Байтұрсынұлы аудармалары
60. М.Жұмабаев поэмаларының тақырыбы
61. Ж.Аймауытұлы прозасы
62. М.Әуезовтің прозалық туындылары
63. Ғ.Мүсірепов - әңгіме шебері
64. Б.Майлин шығармашылығы
65. І.Жансүгіров поэмаларының тақырыптық ерекшеліктері
66. С.Мұқанов поэмалары
67. І.Есенберлиннің тарихи романдары
68. М.Мақатаев лирикасы
69. Т.Ахтанов прозасы
70. М.Шаханов лирикасы
71. Оралхан Бөкеев повестері
72. С.Жүнісов прозасы
73. Ж.Нәжімеденов ақындығы
74. Ә.Нұрпейісовтің «Қап мен тер» трилогиясының жазылу тарихы
75. Қ.Мырзаліев поэзиясы

Жоғары білім негізінде

1. Сан есім, оның тұлғалық, мағыналық белгілері, сан есім түрлері, жасалу жолдары
2. Тұйық етістік. Рай категориясы, түрлері, модальдық қызметі
3. Зат есім, оның мағыналық, тұлғалық белгілері, туынды зат есімдер, жасалу жолдары. Деректі және дерексізді, жалпы және жалқы зат есімдер
4. Көп компонентті салалас сөйлем, жасалу жолдары, мағыналық қарым-қатынас ерекшеліктері
5. Сөздердің байланысу түрлері, өзіндік ерекшеліктері
6. Жалпылауып сөздер, олардың бірыңғай мүшемен қызметтес болатыны, орын тәртібі, тыныс белгілері, жинақтық мәнді сөздер, олардың жалпылауып сөздерден өзгешелігі
7. Сабактас құрмалас сөйлем, оның салалас құрмаластап айырмашылығы, құрмаласу жолдары
8. Сөйлемдегі сөздердің орын тәртібі, сөйлем мүшелерінің қалыпты орын тәртібі мен инверсиялық жағдайы. Логикалық екпін, оның орын тәртібіне байланыстылығы
9. Актив және пассив сөздер, олардың түрлері, ерекшеліктері.
10. Фразеологизм, оның өзіндік белгілері. Тұрақты сөз тіркестерінің мағына тұтастығы жағынан түрлері
11. Қазақ әдеби тілінің даму кезеңдері, ол туралы пікірлер
12. Морфологияның зерттеу объектісі, грамматикалық мағына, лексикалық мағына, қазақ тіліндегі сөздердің морфологиялық құрамдары, түбір морфема мен қосымша морфема
13. Бөгде сөз, оның түрлері. Төл сөз бен автор сөзі, олардың өзара байланысы, орын тәртібі, тыныс белгілері. Төл сөзді төлеу сөзге айналдырудың грамматикалық тәсілдері
14. Полисемия, оның өзіндік ерекшелігі. Сөздің көп мағыналығы мен омонимияның арақатынасы.
15. Етіс категориясы, етіс жұрнақтарының жаңа сөз тудырушылық қызметі, етістің түрлері

16. Сөйлемнің бірыңғай мүшелері, бірыңғай мүше болудың шарттары, тыныс белгілері, бірыңғай мүшемен айтылатын жалғаулықты шылау түрлері
17. Етістік, оның лексикалық, морфологиялық, синтаксистік белгілері, салт және сабақты етістіктің құрамы, туынды, түбір етістіктер, оның жасалу жолдары
18. Дауысты дыбыстар, олардың классификациясы, ерекшелігі, жалаң және дифтонг дыбыстар
19. Үстеу, оның морфологиялық белгілері, жасалу жолдары. Үстеудің мағыналық топтары, өзіндік ерекшелігі және оның синтаксистік қызметі.
20. Жай сөйлем, оның белгілері. Жалаң және жайырма сөйлемдер, олардың түрлаусыз мүшеге қатысы
21. Қазақ епешендік өнерінің текетері мен түрлері, қоғамдық тарихи мәні
22. Лиро-эпостық жырлар, жүйеленуі, жаңрлық ерекшеліктері
23. Айттыс түрлері, дамуы, зерттелуі, жаңрдың жалпы сипаттамасы
24. Асап қайғы толғауларының мәні, көркемдік ерекшеліктері
25. Шалкиіз жырау толғауларының маңызы
26. Үмбетей жыраудың Бөтембай батырға арналған толғауларының тарихи-көркемдік мәні
27. Тәткіқара ақын толғауларындағы қазақ батырларының бейнесі
28. Шортанбай мұрасының жариялануы, зерттелу тарихы
29. Мұрат мұрасының жариялануы, зерттелу тарихы
30. Махамбет Өтемісұлының өмірі туралы мәлімет. Махамбет шығармаларын жариялау, зерттелу жұмыстары
31. Майлықожа Сұлтанқожаұлының ақындық шығармашылығы
32. Сүйінбай Аронұлы. Ақын мұрасының жариялануы, зерттелуі
33. Шернияз Жарылгасұлының өмірі мен шығармашылығы
34. Базар Оңдасұлының өмірі туралы мәлімет
35. Үкілі Ыбырай Сандыбайұлы. Өмірі, ақындық шығармашылығы
36. Сара Тастанбекқызы. Өмірі, ақындық шығармашылығы
37. Жаяу Мұса Байжанұлы. Өмірі, ақындық шығармашылығы
38. Ш.Уәлихановтың фольклор, әдебиет тарихы, поэзия жаңрлары туралы зерттеу еңбектері
39. Ы.Алтынсарин шығармаларының жариялануы, зерттелуі
40. М.Дулатұлының прозасы
41. Т.Жомартбаев поэмалары
42. Б.Күлесев лирикасы
43. С.Кобесовтың шығармашылығы
44. С.Допеңтаев сатирасы
45. М.Жұмабаев лирикасы
46. С.Сейфуллин лирикасы
47. Қ.Аманжолов поэзиясы
48. Д.Исабеков повестері
49. М.Әуезов драматургиясы
50. М.Жұмабаевтың прозасы

Шетелдік азаматтар

1. Дауыссыз дыбыстар, олардың классификациясы, өзіндік ерекшелігі. Жалаң және аффрикат дыбыстар
2. Синонимдер және антонимдер, олардың жасалуы, лексика-грамматикалық түрлері мен стилистикалық мәні
3. Сын есім, оның лексика-грамматикалық категориялары
4. Көмекші етістік, оның тұрақты, ауыспалы түрлері. Көмекші етістіктің грамматикалық мағына жасаудағы ролі мен синтаксистік қызметі, қалың етістіктерінің өзіндік ерекшеліктері

5. Шылау, оның мағыналық топтары, өзіне тән ерекшеліктері, қызметі
6. Қазақ лексикасының кәсіби және терминдік лексикасы
7. Айқындауыш, оның түрлері және анықтауыштан айырмашылығы
8. Омонимдер, олардың түрлері, жасалу жолдары, зерттелуі, ол жайында пікірлер. Омонимге ұқсас тілдік құбылыстар
9. Еліктеуіш сөздер, олардың мағыналық, морфологиялық, синтаксистік ерекшеліктері, түрлері, дыбыстық ерекшеліктері
10. Одағай, оның лексика-грамматикалық сипаты, мағыналық топтары, көп мағыналы, бір мағыналы одағайлар, олардың қолданылуы
11. Буын, оның түрлері, зерттелуі, сөзді буынға бөлудің жолдары
12. Болымды және болымсыз етістіктер. Болымсыздық мағынаның жасалу жолдары
13. Дыбыстардың үндесуі, қазақ тіліндегі дыбыс үндестігінің түрлері. Ассимляция, оның түрлері, ерекшелігі
14. Есімдік, оның өзіне тән мағыналық түрлері, есімдіктердің тәуелдену, көптелу, септелу, жіктелу жүйесіндегі ерекшеліктері
15. Сөздердің лексикалық мағыналық түрлері
16. Бастауыш, оның тұлғалық белгілері, сойлемдегі орны, жасалу жолдары, түрлері. Бастауыштан кейін сызықша қою шарттары
17. Буын үндестігі, оның түрлері. Ерін үндестігі туралы пікірлер
18. Сөз тіркесі, оның негізгі белгілері, түрлері, құрамы, зерттелуі
19. Фразеологизмдердің лексика-семантикалық топтары
20. Жұрнақ, оның түрлері, ерекшелігі
21. Қазақ ауыз әдебиетінің құрамы, жүйеленуі, жіктелуі. Оның қалыптасу, даму кезеңдері
22. Қазақ ертегілері, өзіндік ерекшеліктері, жүйеленуі, зерттелуі. Жанрлық түрлері
23. Қазақ мақал-мәтелдерінің жанрлық белгілері, классификациялау принциптері
24. Біржан сал Қожағұлылы. Омірі, ақындық шығармашылығы
25. Орынбай Бертағұлылы. Омірі, ақындық шығармашылығы
26. Ақан сері Қорамсаұлы. Омірі, ақындық шығармашылығы
27. Сегіз Сері. Омірі, ақындық шығармашылығы
28. А.Байтұрсынұлының ғылыми еңбектері
29. М.Дулатұлының ақындығы
30. Оғыз-қыпшақ дәуіріндегі әдебиет. «Қорқыт ата» туралы ақиқат пен аңыз. «Қорқыт ата» кітабының зерттелуі, тарихи мәні

4. Әдебиет

1. Габдуллин М. Қазақ халқының ауыз әдебиеті. – А., 1974. Садырбаев С. Қазақ халқының ауыз әдебиеті. Хрестом. – А., 1977.
2. Қазақ әдебиетінің тарихы. I-т. 1,2 –кітаптар. – А., 1960, 1964.
3. Қазақ фольклористикасының тарихы. – А., 1988.
4. Қазақ фольклорының тарихшылығы. – А., 1993.
5. Марғұлан Ә. Ежелгі жыр, аңыздар. – А., 1985.
6. Тұрсынұлы Е.Д. қазақ ауыз әдебиетін жасаушылардың байырғы өкілдері. – А., 1976.
7. Қасқабасов С. Қазақтың халық прозасы. – А., 1985.
8. Қасқабасов С. Жапазық (зерттеулер). Астана, 2002.
9. Қоңыратбаев Ә. Қазақ эпосы және этнолингвистика. – А. 1987.
10. Қазақ фольклористикасының тарихы. – А., 1988.

16. Сүйіншәліев Х. ХІХ ғасыр әдебиеті. – А., 1992.
17. Жұмалиев Қ. ХҮІІІ-ХІХ ғасырлардағы қазақ әдебиеті. – А., 1967.
18. Әуезов М.О. ХҮІІІ-ХІХ ғ. ақындары // Әуезов М. 20 томдық шығармалар жинағы. Т.16. – А., 1985. – Б. 176-198.
19. Бес ғасыр жырлайды. 2 томдық. Т.1. – А., 1989.
20. Жұмабаев М. Ақап сері. Ақаштың өмірі. Базар жырау // Жұмабаев М. Шығармалары. – А., 1989. – Б. 318-345.
21. Исмаилов Ё. Ақындар. – А., 1956.
22. Мұқанов С. Осу жолдарымыз. – А., 1960.
23. Мұқанов С. Халық мұрасы. – А., 1974.
24. Омірәлиев Қ. Қазақ поэзиясының жанры мен стилі. – А., 1983.
25. Жұбанов А. Замапа бұлбұлдары. – А., 1975.
26. Есімов Г. Хакім Абай. – А., 1991.
27. Кәкішев Т. Сын санар. – А., 1971.
28. Пүркатов А. Абайдың ақышдық дәстүрі. – А., 1958.
29. ХІХ ғасырдағы қазақ поэзиясы. – А., 1985.
30. Омаров Б. Зар заман поэзиясы. – А., 2000.
31. Мәдібай Қ. Зар заман ағымы. – А., 1997.
32. Аханов К.Тіл білімінің негіздері. Алматы, 2004
33. Хасенов Ә. Тілбілімі. А., 2004
34. Аханов К.Тіл білімінің негіздері: Электрондық оқулық. Алматы, 2004
35. Аманжолов А. Түркі филологиясы және жазу тарихы. Алматы, 1996
36. Байтүрсынұов А.Тіл тағылымы. Алматы, 1992
37. М.Г. Габдулина Тіл біліміне кіріспе бойынша оқу-әдістемелік кешен. Петропавл, 2006
38. Жұмабаев М. Педагогика. Тіл. Алматы, 1993
39. Мажитаева Ш. Тіл біліміне кіріспе. Қарағанды, 2008
40. Мусин Ж. Қазақ жазуының тарихы. Көкшетау, 2003
41. Сыздық Р.Сөз күдіреті. Алматы,2006
42. Сыздық Р. Создер сойлейді. Алматы, 1994
43. Болғанбаев Ә. Синонимдер сөздігі. А., 2003.
44. Кеңесбаев І. Қазақ тілінің фразеологиялық сөздігі. А., 1997, 2007.
45. Қазақ тілінің түсіндірме сөздігі/ 10 томдық/ А. 1974.
46. Қазақ тілі Энциклопедия. А. 1998.
47. Серғалиев М. Қазақ тілінің қысқаша орфоэпиялық сөздігі. А. 1996.